

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Innvandrings- og integreringsministeren

Stortinget - Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
16/6465 - SIWE

Dato
25.10.2016

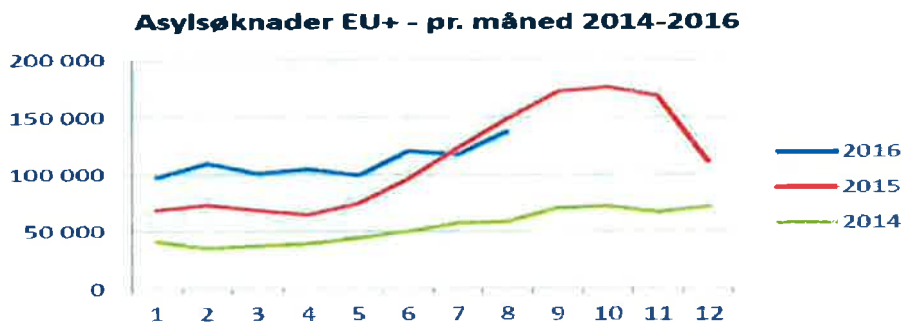
Svar på spørsmål - Kostnader knyttet til ubrukte mottaksplasser

Jeg viser til brev av 11. oktober 2016 med spørsmål fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen knyttet til utbetalte midler til ubrukte mottaksplasser. For å kunne besvare spørsmålene på en mest mulig helhetlig måte, redegjør jeg nedenfor først om situasjonen vi har vært i det siste halvannet år og vesentlige forhold ved mottakssystemet. Deretter blir de konkrete spørsmålene besvart. Til slutt vil jeg orientere kort om den videre oppfølgingen i departementet og Utlendingsdirektoratet (UDI).

Innledningsvis vil jeg understreke at vedtatte budsjetttrammer og fullmakter har blitt overholdt. Jeg er imidlertid enig i at det kontinuerlig er grunn til å rette oppmerksomheten på om offentlige midler blir benyttet på en god og mest mulig effektiv måte.

Utviklingen i ankomster og behovet for innkvartering

Høsten 2015 opplevde Europa historisk høye ankomster av migranter. Europeiske land og EU framsto som uforberedt. EUs evne til å iverksette felleseuropeiske tiltak for å håndtere situasjonen var i starten mangelfull.

Figuren viser en sterk og uventet økning i antall asylsøkere til EU i 2015.

Den mangelfulle håndteringen av asylkrisen fra EUs side skyldtes velkjente systemsvakheter, blant annet ved yttergrensekontrollen og Dublin-systemet. Yttergrensekontrollen hadde lenge

vært porøs i de landene som var utsatt for størst migrasjonspress, særlig i Hellas og Italia. Samtidig sviktet flere av yttergrenselandene hva gjelder registrering av asylsøkere, med den konsekvens at mange asylsøkere reiste videre innad i Schengenområdet uten å være registrert. En avgjørelse i EMD i januar 2011, som har vært førende for praksis i alle Dublin-land, gjorde uansett Dublin-overføringer tilbake til Hellas uaktuelt. I sum medførte dette at migrantene i praksis kunne velge asylland ut fra egne preferanser og mange dro nordover i Europa.

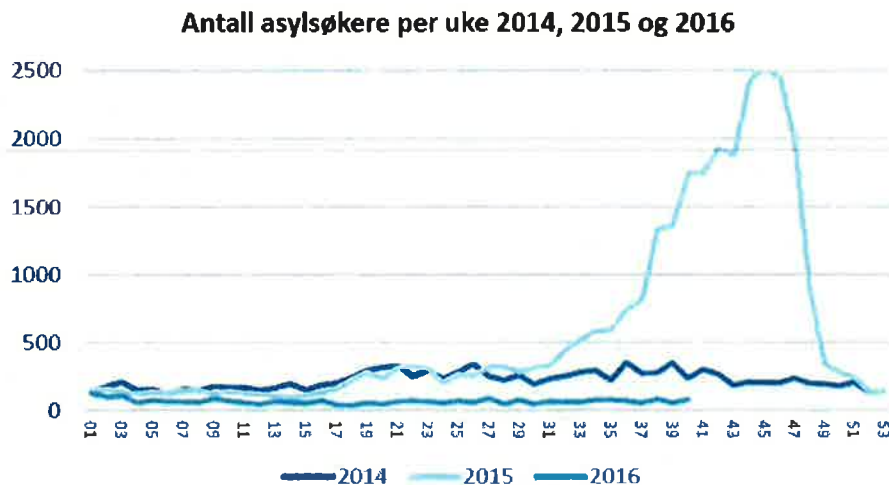
Så sent som forsommeren 2015 hadde Norge relativt lave ankomsttall, til tross for høye ankomsttall til Europa. Faktisk var det nødvendig å bygge ned noe mottakskapasitet første halvår 2015 for å unngå for høy overkapasitet. Det må også legges til at det i 2014 var relativt høye ankomsttall til Europa, men et relativt lavt antall asylsøkere til Norge. Situasjonen snudde imidlertid raskt i løpet av sensommeren 2015. Aldri før har det vært en tilsvarende rask og kraftig økning i antall asylsøkere i Norge. Ankomstene skjedde i tillegg i ulike geografiske deler av landet. Dette forsterket utfordringen med å håndtere situasjonen. Utfordringene var knyttet til både å få registrert asylsøkerne i den innledende fasen, skaffe tilstrekkelig innkvarteringskapasitet, gjennomføre nødvendige helseundersøkelser, så vel som saksbehandlings- og intervjukapasitet i utlendingsforvaltningens ulike ledd. En situasjon det var mye offentlig oppmerksomhet rundt var de lange køene utenfor Politiets Utlendingsenhet (PU) på Tøyen. PU var ikke dimensjonert for å kunne håndtere så store ankomster som det som var tilfellet sensommeren og høsten 2015.

Antall asylsøkere som ankom over grensen mot Russland, ved Storskog, vår Schengen yttergrense, hadde i flere år vært på et helt ubetydelig nivå helt til ankomsttallene brått tok seg opp, med tresifrede tall enkelte dager. Verken grensestasjonen eller mottaks- og registreringskapasiteten i nærområdet var dimensjonert for asylankomster i en slik størrelsesorden, hvor også de klimatiske forholdene er en tilleggsdimensjon hva gjelder håndteringen av høye ankomsttall.

Ankomstene over andre grenseoverganger tok seg også kraftig opp, hvor særlig ankomsttallene gjennom Sverige til Østfold var store. På det meste var ankomstene til Norge på godt over 2 000

personer per uke. Til sammenlikning har det pr. utgangen av uke 42 kun kommet rundt 2 700 asylsøkere til Norge i hele 2016.

Figuren viser den kraftige økningen i antall asylsøkere høsten 2015, etterfulgt av en rask nedgang.

Mottaksapparatet ble dermed satt under et enormt press. Det var svært utfordrende å anskaffe et tilstrekkelig antall mottaksplasser. I den kritiske situasjonen som oppstod høsten 2015 var det nødvendig å ta mange beslutninger raskt for å sikre at alle asylsøkere fikk tilbud om innkvartering. Tilbud om innkvartering før registrering hos PU er et eksempel på en slik beslutning, som var nødvendig for å unngå at asylsøkere måtte overnatte på gaten i Oslo som følge av de lange registreringskøene. Opprettelse av ankomstsentrene i Østfold og Finnmark er også eksempler på tiltak som raskt ble besluttet og etablert. I tillegg ble mange asylmottak og akuttinnkvarteringsløsninger opprettet svært raskt for å holde tritt med ankomstene. UDI var i lange perioder svært presset og hadde behov for bistand for å løse sin oppgave. Departementet sørget derfor blant annet for at Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB), herunder Sivilforsvaret, fikk en aktiv rolle i å bidra i arbeidet med å etablere nok mottaksplasser. Andre departementer bidro også innenfor sine ansvarsområder både med personell, utstyr, og vurderinger i tilknytning til situasjonen.

Ikke bare måtte vi i denne situasjonen håndtere høye ankomster fra dag til dag, vi måtte samtidig være forberedt på at ankomstene både kunne fortsette på samme nivå og stige vesentlig mer. Ankomsttallene til Tyskland og Sverige lå langt over de norske ankomsttallene, samtidig fremstod det ikke som helt usannsynlig at situasjonen i Norge kunne utvikle seg slik som i Sverige.

Også ankomstprognosene som ble utarbeidet i budsjettssammenheng tok høyde for høye ankomsttall. Prognosene for 2016 lå i slutten av 2015 og i starten av 2016 på 33 000 innenfor et sannsynlig spenn på 30 000 til 50 000.

De høye ankomsttallene ble etter hvert redusert. Politiske tiltak for å motvirke ankomstene stod høyt på agendaen i mange europeiske land, hvorav noe ble innført og noe kun var oppe til debatt i ulike sammenhenger. En rekke Schengenland, inkludert Norge, innførte også midlertidige nasjonale grensekontrolltiltak, både langs den ytre og indre Schengengrensen. Dette ga en nesten umiddelbar virkning på ankomstene til Norge. Samtidig var usikkerheten stor rundt varigheten av grensekontrolltiltakene og ikke minst om nye ankomstruter ville

oppstå. Etter hvert ble også avtalen mellom EU og Tyrkia som åpnet for retur til Tyrkia fremforhandlet. Avtalen trådte i kraft 20. mars 2016. Sistnevnte tiltak medførte at ankomstene over Egeerhavet raskt ble sterkt redusert. Ankomstene langs denne ruten er fortsatt beskjedne, selv om de har økt noe i den senere tid, etter kuppforsøket i Tyrkia.

Usikkerheten om fremtidige ankomster er høy, som den har vært i en lengre periode. Dette har i stor grad å gjøre med forhold utenfor Norges kontroll. Som eksempel kan nevnes situasjonen i Midtøsten og andre områder mange av asylsøkerne til Europa kommer fra, usikkerhet rundt avtalen mellom EU og Tyrkia, og utviklingen innad i EU blant annet med tanke på både indre og ytre grensekontrolltiltak. Det at regjeringen heller ikke fikk tilslutning til alle de foreslåtte innstramningstiltakene vi anså som nødvendige, kan på sikt ha en effekt på ankomstene til Norge.

Til tross for lave norske ankomsttall hittil i 2016, har mange europeiske land, selv i våre umiddelbare nærområder, opplevd relativt høye ankomsttall også i år, om enn lavere enn i 2015. Det har eksempelvis ankommet ca. 22 000 asylsøkere til Sverige de første ni månedene i 2016. Det er også fremdeles betydelige ankomsttall til Italia, i hovedsak over Middelhavet fra Libya, og per midten av oktober har det kommet over 140 000 personer over denne ruten (kilde UNHCR).

Usikkerheten har vært viktig for de valg som er gjort på mottaksfeltet også i perioden etter at antallet asylsøkere ble kraftig redusert på slutten av 2015. Det var ikke mulig å forutse om asylankomstene i 2016 skulle holde seg stabile, øke moderat, eller øke kraftig fra de høye ankomstnivåene høsten 2015. I 2015 kom 73 pst. av asylsøkerne i løpet av de siste fire månedene. Usikkerhetsspenntet i prognosene har vært unormalt store, og forvaltningen har måttet være forberedt på mange ulike utfall.

Relativt raskt etter at tallene på asylsøkere snudde, ble det tatt grep blant annet ved nedbygging av dyre akutt plasser. Utgiftene til slike plasser har i snitt vært omlag dobbelt så høye som for ordinære mottaksplasser. Noe senere på våren kansellerte UDI flere anbuds konkurranser for mottaksplasser. Inntil i høst har det likevel blitt utvist forsiktighet med å drastisk bygge ned den øvrige mottakskapasiteten, særlig på bakgrunn av at ankomstene av asylsøkere normalt øker i sommermånedene og på bakgrunn av erfaringen med den sterke økningen i antall asylsøkere utover høsten fra august året før. Dette er valg som ble gjort for å forhindre at vi skulle stå i samme krevende situasjon som høsten 2015, dersom en lignende utvikling skulle oppstå i 2016. I ettertid vet vi at utfallet så langt i 2016 er det laveste ankomstnivået på mange år. Selv gjennom sommeren, da normale sesongvariasjoner tilsier en økning, holdt ankomstene seg lave. Dette har medført at flere mottaksplasser enn det som kan sies å være normalt har stått tomme.

Mottakssystemet

Mennesker som søker om beskyttelse i Norge, har en lovfestet rett til et sted å bo mens de venter på at søknaden deres blir behandlet, jf. utlendingsloven § 95. Tilbudet som gis er frivillig. UDI har det operative ansvaret for å anskaffe innkvarteringsplasser til asylsøkere. UDIs Reglement for drift av statlige mottak (RS 2011-003) fastslår hvilke mål og rammer som gjelder for mottaksapparatet generelt, for den enkelte mottakstype spesielt, samt hvilken ansvarsdeling det er mellom UDI og driftsoperatør.

Etablering og drift av mottak er konkurranseutsatt, og anskaffelse av mottakskapasitet skjer gjennom inngåelse av privatrettslige kontrakter. At mottakssystemet er konkurranseutsatt antas å bidra til kostnadseffektivitet og nødvendig fleksibilitet i et system der kapasitetsbehovet kan svinge mye på kort tid. Alternativer til dagens modell kan vurderes, jf. anmodningsvedtak 434:6 (2015–2016). Det vises til omtale av oppfølgingen av anmodningsvedtaket under pkt. 2.2.1. i Meld. St. 30 (2015-2016) *Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk* samt i Prop. 1 S (2016-2017). Regjeringen mener at det nå ikke er aktuelt å innføre en ny modell for mottaks-etablering, særlig på grunn av utfordringer knyttet til fleksibilitet ved behov for rask opp- og nedbygging.

Noe langsiktighet må påregnes i avtaler med driftsoperatører og avtaler knyttet til eiendoms-masse, som i gitte situasjoner kan medføre perioder med overkapasitet. Oppsigelsestiden på de ulike mottakskontraktene varierer i dag noe, men tre måneders oppsigelsestid har vært en relativt vanlig lengde. I første halvår 2016 ble det imidlertid inngått en del kontrakter med fire måneders oppsigelsestid og ett års binding for å sikre tilfang av et tilstrekkelig antall plasser. Samtidig må det antas at et alternativt system med vesentlig kortere oppsigelsestider ville medført at operatørene hadde priset inn ytterligere risiko og dermed ville krevd høyere pris per døgnplass, noe erfaringene med akuttinnkvartering også viser. Dessuten ville det medført større uforutsigbarhet for operatørene, som kan antas å ville bidra til et lavere tilfang av mottaksplasser når behovet oppstår. En viss lengde på oppsigelsestiden er også et virkemiddel for å legge til rette for at kommuner og frivillige organisasjoner skal kunne etablere og drive mottak, jf. anmodningsvedtak 434:6 (2015–2016). I Innst. 399 S (2015-2016) skriver Kommunal- og forvaltningskomiteen blant annet følgende: *«Komiteen viser til at UDI søker å legge inn lengre frister i den enkelte anbudskonkurranse for mottaksdrift og har økt standard oppsigelsestider i kontraktene for å legge til rette for at flere kommuner og frivillige organisasjoner kan legge inn tilbud»*.

Avtalene om asylmottak består som regel av både faste plasser og stykkpris-plasser. De faste plassene betales det for uavhengig av om de benyttes, mens stykkpris-plassene betales for dersom de blir benyttet. Det er derfor ikke utgifter direkte knyttet til ubenyttede stykkpris-plasser, selv om det kan antas at kravet om slike plasser til en viss grad kan være hensyntatt i prisen på de faste plassene. I tillegg kan avtaler inneholde en forpliktelse for leverandøren om å øke kapasiteten med et visst antall plasser innen en til to måneder etter anmodning fra UDI (opsjons-plasser).

Også i en normalsituasjon vil det til en viss grad bli betalt for ubenyttede plasser. Som følge av blant annet inn- og utflyttinger i asylmottak, familiesammensetning og anskaffelses- og oppsigelsestid knyttet til kontraktene, er det ikke realistisk å legge til grunn verken full eller lik kapasitetsutnyttelse i mottakssystemet til enhver tid. Systemet må også ha innbygd fleksibilitet og beredskap for å håndtere svingninger i antallet asylankomster. Samtidig er det svært viktig med forsvarlig ressursbruk. Skal vi ha beredskap for å håndtere svingninger i ankomsttallene, slik vi opplevde i fjor høst, vil dette øke utgiftene til innkvartering, da beredskap i praksis betyr ubrukt kapasitet. Manglende oppfølging av Schengen-avtalen og Dublinreglene har medført at asylsøkere i praksis i stor grad kan reise til og søke beskyttelse i det landet de måtte ønske. Dette fører til økt usikkerhet om ankomsttallene.

Jeg viser for øvrig til anmodningsvedtak 434:9 (2015–2016) der Stortinget ber om at det iverksettes tiltak for å sikre god konkurranse og god tilgang til mottaksplasser slik at det kan

unngås at aktører kan ta ut store utbytter i forbindelse med opprettelse og drift av asylmottak. Anmodningsvedtaket er fulgt opp og omtales under pkt. 2.2.1. i Meld. St. 30 (2015-2016) *Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk* samt i Prop. 1 S (2016-2017). For å unngå utbytter som overskrider det generelle avkastningskravet, er det viktig at markedet fungerer. Det gjøres best ved å legge til rette for at også nye aktører ønsker å legge inn tilbud om drift av mottak. Situasjonen i 2015 var imidlertid slik at UDI ikke klarte å anskaffe et tilstrekkelig antall plasser i det eksisterende mottaksmarkedet hurtig nok. UDI måtte ty til direkte kjøp og alternative innkvarteringsløsninger for å sikre botilbud til asylsøkerne som ankom Norge.

Følgende former for innkvartering har UDI tatt i bruk siden høsten 2015:

Ankomstsentre (Østfold og Finnmark):

- Første stoppested for samordnet registrering av asylsøkere
- Forventet oppholdstid på noen få dager

Transittmottak/avlastningstransitt:

- Mottak der asylsøkere er innkvartert til de har gjennomført asylintervju
- Asylsøkere får informasjon om asylprosessen

Ordinære mottak:

- Asylsøkere flyttes til ordinære mottak etter asylintervju hos UDI
- Asylsøkere bor i ordinære mottak mens søknaden blir behandlet og fram til bosetting/retur

Akuttinnkvartering:

- Plasser som er etablert for å sikre alle asylsøkere et tilbud når det ikke er plass i ordinære mottak / transittmottak (for eksempel hoteller og konferansesentre)

Større løsninger:

- Plasser som er etablert for å sikre alle asylsøkere et tilbud når det ikke er plass i ordinære mottak (enkelte med noe lengre avtaletid enn akuttinnkvartering, eksempelvis Forus i Stavanger og Landås i Bergen)

Transitt enslige mindreårige:

- Egne transittmottak for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år

Ordinære mottak enslige mindreårige:

- Egne mottak eller avdelinger for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år som er tilpasset deres behov

I tillegg var det i perioder behov for å innkvartere personer som ventet på registrering hos PU, blant annet på hotell.

Enslige mindreårige asylsøkere under 15 år får tilbud om å bo i omsorgssentre gjennom Bufetat.

Mottaksberedskap og læring etter ankomstsituasjonen 2015

Jeg er opptatt av å lære av hvordan vi håndterte situasjonen i 2015 og å være bedre forberedt på en eventuell ny masseankomstsituasjon. Det kan ikke utelukkes at dette vil skje igjen i årene

fremover, og inntil relativt nylig har det fremstått som mer sannsynlig at det skulle bli høye ankomsttall også inneværende år enn det som nå ser ut til å bli resultatet. Dette er gjenspeilet i justeringene av ankomstprognosene.

Berørte etater har gjennomført evalueringer av sin håndtering av ankomstsituasjonen i 2015, blant annet for å være bedre forberedt ved en eventuell ny masseankomstsituasjon. Etatene har benyttet dette evalueringsarbeidet i forbindelse med videreutvikling av sine beredskapsplaner og annet planverk for håndtering av høye asylankomsttall. For eksempel har UDI jobbet med en rekke ulike beredskapsløsninger for innkvartering, slik som bruk av skip, floteller og rammeavtaler for akuttinnkvarteringer. Første halvår ble det også nedlagt et stort arbeid i å utrede muligheter for å etablere innkvarteringsløsninger i stor skala, hvor både UDI, Statsbygg og Forsvarsbygg var involvert. Dette sistnevnte arbeidet er nå lagt på is på grunn av de lave ankomsttallene, men vil kunne startes opp igjen ved behov.

Det er likevel viktig å presisere at et velfungerende mottaksmarked i seg selv utgjør et beredskapselement. Videre er akuttinnkvartering, slik det ble benyttet i 2015, i praksis et fleksibelt beredskapselement. Til tross for at døgnprisen per plass kan bli høyere enn for øvrige mottaksplasser ved denne typen løsninger, så slipper man kostnaden ved å ha andre beredskapsløsninger stående ubrukt over tid.

Spørsmålene fra komiteen

Nedenfor følger svar på de konkrete spørsmålene fra Kontroll- og konstitusjonskomiteen i samme nummerrekkefølge.

1) Anser statsråden at det er i tråd med Stortingets vedtak at om lag 1,5 mrd. kroner er utbetalt til ubrukte mottaksplasser fra januar 2015 til 1. september 2016?

Regjeringen har det overordnede ansvaret for å innkvartere de som kommer til Norge som asylsøkere. Regjeringen fikk i fjor høst kritikk i en rekke ulike sammenhenger for ikke å ha tilstrekkelig mottaksplasser klare da ankomstene økte. I offentligheten har vi nå fått kritikk for å ha for mange mottaksplasser. Dette understreker hvor vanskelig det er å dimensjonere mottakskapasiteten.

Mennesker som søker om beskyttelse i Norge har en lovfestet rett til et sted å bo mens de venter på at søknaden deres blir behandlet, jf. utlendingsloven § 95. Utlendingsforvaltningen forsøker derfor å estimere kapasitetsbehovet så godt som mulig gjennom en bredt sammensatt arbeidsgruppe, Beregningsgruppen for utlendingsforvaltningen (BGU). Beregningsgruppen fastsetter på et rent faglig grunnlag med jevne mellomrom prognoser for blant annet fremtidige ankomster av asylsøkere. Antall beboere i mottak beregnes ut i fra anslag for antall som ønsker å bo i mottakene etter å ha levert asylsøknad og av antall som flytter ut av mottak enten ved at de blir bosatt i en kommune, blir uttransportert av politiet, returnerer til hjemlandet med assistert eller egenorganisert retur, eller forlater mottaket uten å oppgi en kjent adresse. Deretter tilpasses normalt antall mottaksplasser til disse prognosene. Samtidig må systemet, bl.a. i et beredskapsperspektiv, ha en viss innebygd fleksibilitet, slik beskrevet overfor.

Bevilgninger til mottaksdrift har som hovedformål å dekke statens utgifter til drift av asylmottak. Størrelsen på bevilgningen på kap. 490 *Utlendingsdirektoratet, post 21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak*, er i utgangspunktet basert på budsjettmessige forutsetninger som gitte kostnader per plasstype, kapasitetsutnyttelse på 85 pst. for ordinære mottaksplasser og faste plasser for enslige mindreårige asylsøkere og på prognosen for antall beboere i mottak.

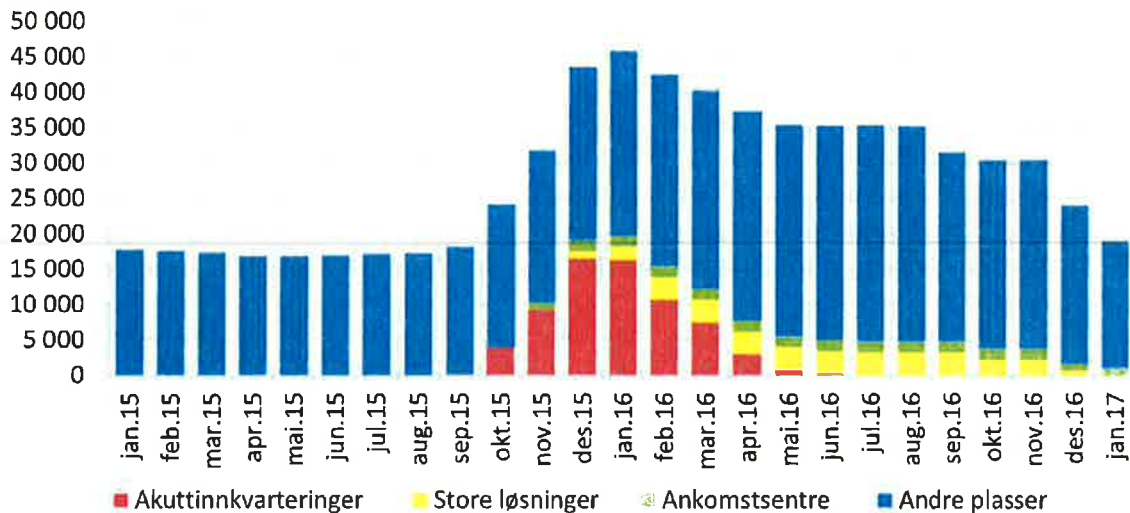
Jeg viser for øvrig til Stortingets fullmakt der Justis- og beredskapsdepartementet gis adgang til å øke innkvarteringskapasiteten selv om det medfører et bevilgningsmessig merbehov, jf. seneste vedtak 972 fra 17. juni 2016 i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett (RNB).

Det har blitt utbetalt betydelige midler til ubenyttede mottaksplasser i 2015 og 2016. Dette er ikke en ønsket situasjon. Dersom vi hadde kunnet forutse at nedgangen i antall asylsøkere skulle vedvare gjennom sommeren og høsten 2016, ville mottakskapasiteten vært dimensjonert annerledes. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at usikkerheten knyttet til prognosene for antall asylankomster aldri har vært større.

Til grunn for budsjettberegningene for mottak i saldert budsjett 2016 forelå det et anslag om 33 000 asylankomster i 2016, innenfor et sannsynlig intervall på mellom 30 000 og 50 000 asylsøkere, jf. omtale i Prop. 1 S Tillegg 1 (2015-2016). Stortinget vedtok 12. desember 2015 en bevilgning på Kap. 490, *Utlendingsdirektoratet, post 21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak*, på om lag 5 mrd. kroner, jf. Innst. 16 S (2015-2016) og vedtak 248. Grunnet stor usikkerhet knyttet til hvordan økningen i asylankomster høsten 2015 ville påvirke utgiftene i 2016, ble det i tillegg bevilget 2 mrd. kroner på kap. 400 Justis- og beredskapsdepartementet, post 23 *Anslag økte asylankomster – avsetning til senere fordeling*. Bevilgningen var basert på et grovt anslag for utgiftsøkninger i 2016 som følge av asylsøkere som ankom sent i 2015 på en rekke budsjettkapitler og poster, men en stor andel var anslått å skulle dekke økte utgifter på kap. 490, post 21. I forbindelse med RNB for 2016 ble det samlede bevilgningsbehovet redusert som følge av nye prognoser, jf. omtale på side 38 i Prop. 122 S (2015-2016). Det ble her redegjort for et anslag på 25 000 asylsøkere innenfor et sannsynlig intervall på mellom 5 000 og 50 000 asylsøkere i 2016. På Kap. 490, post 21 ble det i forbindelse med RNB vedtatt et budsjett på om lag 5,8 mrd. kroner, jf. Innst. 400 S (2015-2016) og vedtak 967 av 17. juni 2016.

Forutsetningene om fremtidige ankomster som lå til grunn for Stortingets vedtak har vist seg å ikke stemme overens med det som har blitt den faktiske situasjonen. UDI har derfor bygget ned flere mottaksplasser enn det som er lagt til grunn i Stortingets vedtak, hovedsakelig fordi det kom færre asylsøkere enn prognosen tilsa. Det har vært en løpende avveining mellom hensynet til å sikre beredskap for å håndtere en økning i antallet personer som søker beskyttelse og hensynet til effektiv bruk av offentlige midler.

UDI har gjennom tildelingsbrevet fått i oppdrag å redusere gjennomsnittlige utgifter per beboer i mottak i løpet av 2016, jf. anmodningsvedtak 434.7 (2015-2016). Det har derfor vært spesielt viktig å avvikle de kostbare innkvarteringsløsningene først. Som beskrevet i Meld. St. 30 (2015-2016) *Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk* har arbeidet med rimelige og kostnadseffektive mottaksløsninger hatt høy prioritet. Avviklingen av akuttinnkvarteringer var derfor det første grepet som ble foretatt, slik tabellen nedenfor viser. Samtidig medførte behovet for å bygge ned dyre innkvarteringsløsninger til at noen av disse løsningene i perioder enten har stått tomme eller har hatt svært lav beleggsprosent. De billigere løsningene har i større grad vært i bruk. Dette var nødvendig av logistikkhensyn.

Figuren viser hvordan dyre akuttinnkvarteringer (i rødt) ble avvirket før andre plasser

Våren 2016 avlyste UDI flere utlyste konkurranser om mottaksdrift. Dels i tiden frem mot sommeren, og gjennom sommeren, sa UDI gradvis opp alle opsjonsplasser og tilleggsavtaler som var tatt i bruk. Fra august har UDI sagt opp et stort antall kontrakter om mottaksplasser, inkludert driften ved alle de store løsningene. Som beskrevet ovenfor vil imidlertid blant annet oppsigelsestider medføre at det tar noe tid før driften faktisk er avvirket.

Som følge av et lavere antall mottaksplasser enn lagt til grunn i forbindelse med RNB 2016 vil bevilgningen bli foreslått nedjustert i forbindelse med den ordinære nysalderingen av budsjettet for 2016, med mindre forutsetningene endrer seg.

Hadde vi visst hvordan ankomstene av asylsøkere ville bli så langt i 2016, ville flere mottaksplasser vært avvirket raskere for å i større grad redusere utgiftene. Men dette kunne ingen forutse, og usikkerheten har vært særdeles stor. Som beskrevet ovenfor er det heller ikke realistisk å redusere mottakskapasiteten umiddelbart ved rask nedgang i behovet.

Det er viktig å understreke at det ikke er uvanlig at det skjer endringer i prognosene for antallet asylsøkere i løpet av året, også mellom budsjettfremliggelsene for Stortinget. Det har derimot aldri tidligere vært en så kraftig økning i antall asylankomster, umiddelbart etterfulgt av en tilsvarende kraftig nedgang, og med vedvarende svært stor usikkerhet i ankomstbildet, slik situasjonen har vært siden høsten 2015. Selv i dag, med lave ankomsttall til Norge, tall som har vist seg å vare over noe tid, er usikkerheten rundt fremtidige ankomster stor. Vi kan som nevnt ikke utelukke at det også vil kunne komme høye og plutselige ankomsttall til Norge i tiden som kommer. I det internasjonale bildet er det heller ikke noe som tilsier at et redusert migrasjonspress mot Europa er sannsynlig med det første.

2) På hvilken måte anser statsråden at Stortinget er informert om situasjonen knyttet til mottak og utbetaling av offentlige midler til private aktører for ubrukte plasser?

Det er viktig å understreke at det har blitt utbetalt midler til ulike typer mottaksoperatører, ikke bare private. Asylmottak drives av frivillige organisasjoner, kommuner og private aktører. Som

beskrevet under den generelle omtalen av mottakssystemet, er et konkurranseutsatt mottakssystem et bidrag til nødvendig kostnadseffektivitet og fleksibilitet i en situasjon der kapasitetsbehovet kan svinge svært mye på kort tid. Det har ikke tidligere vært vanlig å informere Stortinget om utbetalinger knyttet spesifikt til private aktører. Man har informert om utgifter og kapasitet i mottakssystemet samlet for alle typer driftsoperatører. Dette har også vi forholdt oss til.

Situasjonen fra høsten 2015 og gjennom hele 2016 har vært preget av svært stor usikkerhet knyttet til prognosene for asylankomster, og av stor opp- og nedskalering av mottakskapasiteten. Regjeringen har ved flere anledninger orientert Stortinget om usikkerheten og utviklingen.

Prop. 152 S (2014-2015) *Endringer i statsbudsjettet 2015 under Justis- og beredskapsdepartementet mv. (tilleggsbevilgning som følge av økning i antallet asylsøkere til Norge)* ble lagt fram for Stortinget 18. september 2015. Her ble det orientert om at prognosen for asylsøkere i 2015 var oppjustert fra 11 000 til 16 000. Det ble vist til at JD har fullmakt fra Stortinget til å øke antall mottaksplasser innenfor gjeldende rammer for etablering og drift av asylmottak, selv om det skulle medføre et bevilgningsmessig merbehov.

I nysalderingen av budsjettet 2015, Prop. 22 S (2015-2016), som ble lagt fram for Stortinget 20. november 2015, ble prognosen for antall asylsøkere i 2015 økt ytterligere, fra 16 000 til mellom 30 000 og 40 000, med et punktanslag på 33 000. Her ble det informert om at mottakskapasiteten som følge av de høye asylankomstene ble bygd raskt opp og at det ble opprettet akuttinnkvarteringsplasser. Det ble også opplyst om at det var behov for midlertidig innkvartering i påvente av asylregistrering og at det i Østfold og Finnmark ble opprettet ankomstsentre, jf. omtale av kap. 490, post 21.

I Prop. 1 S Tillegg nr. 1 (2015–2016), som ble lagt fram for Stortinget 30. oktober 2015, ble antall asylsøkere i 2016 anslått til å ligge i intervallet 30 000–50 000, med et punktanslag på 33 000. Dette anslaget ble i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2016 endret til mellom 5 000 og 50 000 med et punktanslag på 25 000, jf. Prop. 122 S (2015-2016). I behandlingen av proposisjonen vedtok Stortinget blant annet en endring i fullmakten til Justis- og beredskapsdepartementet slik at også beredskapstiltak knyttet til innkvartering kan iverksettes dersom ankomsttallene igjen begynner å stige, selv om det skulle medføre et bevilgningsmessig merbehov. Det ble også informert om enkelte forhold som isolert sett medførte økte utgifter, selv om ankomstprognosen ble redusert, jf. omtale av kap. 490, post 21. Dette utdypes i svar på spørsmål 6 fra Finanskomiteen, KrF's fraksjon, av 13. mai 2016 og spørsmål 5 fra Finanskomiteen, SV's fraksjon, av 13. mai 2016. I svar til sistnevnte står det blant annet:

«Anslått gjennomsnittlig utgift per voksen beboer i mottak er økt fra om lag 140 000 kroner i saldert budsjett til om lag 156 000 kroner i bevilgningsforslaget ifm. RNB. Dette skyldes hovedsakelig at en andel av beboerne nå oppholder seg i større, forenklede mottak, som har en høyere pris per plass enn ordinære mottak. (...). Videre er utgiftene til innkvartering økt som følge av ankomstsenter i Kirkenes og bindinger knyttet til innkvartering før registrering i 2015 og avvikling av inngåtte kontrakter til akuttinnkvartering. Disse utgiftene er ikke direkte avhengig av ankomstene i 2016 og vil derfor påløpe uavhengig av endringer i prognosen».

Stortinget har også fått informasjon om usikkerheten i asylankomsttallene og ved mottakskapasiteten, samt usikkerhet knyttet til mottaksberedskap, i svar på skriftlige spørsmål.

Usikkerheten kan eksempelvis belyses ved spørsmål nr. 1071 til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant André N. Skjelstad av 10. mai 2016. Her ble det stilt spørsmål ved om UDI hadde tilstrekkelig mottakskapasitet til å møte en eventuell økning i antall asylsøkere med grunnlag i eksisterende mottaksplasser og nylig utlyste nye plasser. I svaret av 18. mai 2016 ble beredskapsutfordringer ved oppskalering av mottaksplasser belyst når det planlegges for ankomster mellom 5 000 og 50 000.

Senere, i spørsmål nr. 1398 til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Heidi Greni av 30. juni 2016, ble det stilt spørsmål om hvorfor UDI hadde en mottakskapasitet som var høyere enn behovet. Her ble det vist til at prognosen for asylsøkere var satt ned fra 25 000 til 10 750 asylsøkere innenfor et usikkerhetsspenn fra 4 000 til 25 000 asylsøkere. I svaret av 6. juli 2016 ble det redegjort for utgifter knyttet til ubenyttet kapasitet:

«Sett opp mot en teoretisk, men ikke realistisk utnyttelsesgrad på 100 prosent, kan det antas at utgiftene til ubrukt kapasitet i akuttinnkvartering utgjorde om lag 258 mill. kroner i 2015 og om lag 374 mill. kroner i de seks første månedene i 2016. Ankomstsentrene er ikke med i disse tallene. For de ordinære mottaksplassene, inkludert transittplasser og plasser for enslige mindreårige asylsøkere, samt de fire store løsningene, kan det antas at sammenlignet med en teoretisk, men ikke realistisk utnyttelsesgrad på 100 prosent, utgjorde utgiftene til ubrukt kapasitet om lag 122 mill. kroner i 2015 og om lag 391 mill. kroner i de seks første månedene i 2016.

(...)

Den store usikkerheten på feltet knyttet til blant annet hvilken effekt både innenlandske tiltak og tiltak på europeisk nivå kan ha for tilstrømmingen til Norge, gjør det for tiden krevende å planlegge mottakskapasiteten. Dette gjør det også aktuelt å inntil videre beholde en noe større overskuddskapasitet enn vanlig i mottakssystemet. Dersom asylankomstene holder seg lave legger UDI opp til en større nedbygging av mottakskapasiteten utover høsten.»

Som beskrevet her har usikkerheten knyttet til antallet asylsøkere vært svært stor gjennom året. Anslåtte økninger i ankomsttallene som har vært lagt til grunn i prognosene har ikke slått til. Prognosen for antall asylsøkere til Norge i 2016 og 2017 er nylig satt ned fra 10 750 begge år til hhv. 3 550 og 8 250 (inkl. asylsøkere gjennom EUs relokaliseringsordning). Bevilgningen vil som nevnt bli foreslått nedjustert i forbindelse med den ordinære nysalderingen av budsjettet for 2016. Utgiftene vil imidlertid være langt høyere enn det de ville vært dersom UDI hadde planlagt for 3 550 asylsøkere fra starten av 2016. Som beskrevet nedenfor har det i 2016 blitt betalt for et langt større antall tomme mottaksplasser enn det som i ettertid viste seg å være nødvendig.

3) Kan statsråden gi en oversikt over inngåtte avtaler og hvor mye man anslår a) er utbetalt for ubrukte mottaksplasser så langt, b) hvor mye man anslår vil bli utbetalt samlet til ubrukte mottaksplasser i 2016 og – gitt dagens begrensende tilstrømning av asylsøkere – vil bli brukt i 2017?

Ved utløpet av uke 40 hadde UDI avtaler med 227 mottak. Av disse var det 72 mottak for enslige mindreårige, og fire var transittmottak for enslige mindreårige. Det var 140 ordinære mottak og seks transittmottak. På samme tidspunkt var det ankomstsentre i Råde og Finnmark, tre store løsninger (Forusbeen, Landås og Lysaker). I tillegg var det fire tilrettelagte avdelinger og

leieavtaler med fire mottak med ubenyttede plasser. Videre er det inngått rammeavtale med 19 leverandører for akuttinnkvarteringer hvor det ikke påløper utgifter før mottakene er tatt i bruk.

Asylmottak består, som beskrevet ovenfor, som regel av både faste plasser og stykkpris plasser. De faste plassene betales det for uavhengig av om de benyttes, mens stykkpris plassene betales direkte for dersom de blir benyttet. I 2015 er det anslått av det ble benyttet om lag 380 millioner kroner til ubenyttede mottaksplasser. I perioden januar til september i 2016 har det blitt brukt om lag 1 070 millioner kroner på ubenyttede faste mottaksplasser. For de resterende tre månedene i 2016 anslår UDI at utgiftene vil være på om lag 180 millioner kroner. Dette gir en total kostnad på om lag 1 250 millioner kroner i 2016. I tillegg kommer det utgifter på om lag 18 millioner kroner til tomter og bygninger som ikke er i drift.

Utgifter til ubenyttede mottaksplasser 2015 og 2016 (NOK 1 000)

Type mottak	2015	2016 (jan-sep)	2016 (okt-des)	Totalt 2015 og 2016
EMAmottak*	42 023	320 776	39 453	402 252
Transittmottak	13 622	49 671	14 138	77 431
Ordinære mottak	47 782	75 590	60 196	183 568
Store løsninger	18 414	273 079	65 954	357 447
Akuttinnkvarteringer	258 451	351 259	-	609 710
Totalt	380 293	1 070 374	179 741	1 630 408

*Inkludert EMA transitt

Utgiftene knyttet til ubenyttede faste mottaksplasser har vært fallende i løpet av 2016. De månedlige utgiftene er anslått å være vesentlig lavere mot slutten av 2016 enn de har vært fram til og med september. Dette er et resultat av at dyre akuttinnkvarteringsplasser er bygget ned og at mottakskapasiteten gradvis er tilpasset antall beboere, jf. tabell og omtale ovenfor.

Utgiftene til ankomstsentrene og innkvartering før registrering av PU er ikke inkludert i beløpene ovenfor. Det er i statsbudsjettet etter RNB lagt til grunn samlet om lag 430 mill. kroner til ankomstsentrene og 50 mill. kroner til innkvartering før registrering i 2016. I 2017 legges det til grunn at UDI vil ha en gjennomsnittlig kapasitetsutnyttelse på 85 pst. for ordinære plasser og faste plasser for enslige mindreårige asylsøkere. Dette er forutsetningen for bevilgningsforslaget i Prop. 1 S (2016-2017). UDI vil bygge ned antallet mottaksplasser ytterligere, dersom utviklingen i belegget i mottak blir lavere enn det prognosene tilsier. Videre vil innkvartering i de såkalte store løsningene og akuttinnkvarteringen være avvirket. UDI har imidlertid noe bygningsmasse som ikke vil være i drift i 2017, gitt dagens prognoser og forutsetninger for øvrig. For 2017 er det anslått at utgifter til tomter og bygninger uten drift vil være på om lag 53 mill. kroner. Jeg tillater meg igjen å presisere at det er stor usikkerhet knyttet til anslagene for 2017. Vi kan ikke utelukke at vi igjen kan komme i en situasjon med rask økning i antallet asylsøkere, noe som uansett vil bli krevende.

Som beskrevet ovenfor vil det også i en normalsituasjon være slik at man betaler for tomme plasser. Som følge av blant annet inn- og utflyttinger i asylmottak, familiesammensetning, anskaffelses- og oppsigelsestid knyttet til kontraktene og svingninger i ankomstene, er det ikke realistisk å legge til grunn verken full eller lik kapasitetsutnyttelse i mottakssystemet til enhver tid.

4) I hvilken grad er statsråden fortløpende blitt orientert fra UDI om situasjonen, og hvilke tiltak er satt i verk og når ble de eventuelt satt i verk for å begrense utbetaling til ubrukte plasser?

Det operative ansvaret for å fremskaffe et tilstrekkelig antall innkvarteringsplasser til asylsøkere som kommer til Norge er delegert fra Justis- og beredskapsdepartementet til UDI, jf. omtale av mottakssystemet ovenfor.

I tildelingsbrev for 2016 er UDI pålagt å jobbe for å ha en høyest mulig utnyttelsesgrad for de plassene som til enhver tid disponeres. Hensynet til en høy utnyttelsesgrad må veies opp mot hensynet til at UDI må ha beredskap for å kunne håndtere store og raske økninger i ankomstene. UDI skal holde Justis- og beredskapsdepartementet orientert om utviklingen i mottaksbefolkningen og kapasitetsutnyttelsen.

Dette gjøres først og fremst gjennom de ordinære milepælene i styringsdialogen, hovedsakelig gjennom tertialrapporteringene. Situasjonen med raske svingninger i asylankomsttallene gjorde imidlertid at UDI i større grad har holdt departementet orientert om situasjonen enn normalt, både gjennom orienteringer på eget initiativ og etter forespørsler fra departementet. I tillegg 3 til tildelingsbrev av 5. juli 2016 stilte Justis- og beredskapsdepartementet også krav til at UDI skulle rapportere på mottakskapasitet og beredskap månedlig. I UDIs rapporteringer fra august, september og oktober har UDI redegjort for situasjonen og hvordan de planlegger tiden fremover.

I juni 2016 orienterte UDI om at uventede lave asylankomster førte til at utlyste konkurranser om opprettelse av mottaksplasser ble avlyst og at flere opsjons- og tilleggs plasser ble avvirket. Grunnet stor usikkerhet knyttet til prognosene for asylankomster i andre halvår 2016, herunder at det er på sommeren og høsten man erfaringsmessig får de store asylankomsttallene, mente UDI at det var hensiktsmessig å utsette oppsigelser av ordinære mottaksplasser til over sommeren. Dette tok departementet til etterretning.

Departementet har blitt holdt løpende orientert om de overordnede vurderingene UDI har gjort. UDI skal finne løsninger for innkvartering som antas å være mest mulig økonomisk gunstig for staten, samtidig som en sikrer mottakstilbud til alle asylsøkere. Dette har vært et svært krevende mål å oppfylle fra høsten 2015 og gjennom 2016. Departementet har vært godt kjent med de generelle vurderingene og utfordringene UDI har stått overfor.

Videre oppfølging

Nedenfor ønsker jeg å orientere kort om noe av oppfølgingen som gjøres i UDI og departementet som følge av situasjonen på mottaksfeltet de siste månedene.

UDI har igangsatt et arbeid for å sikre at det blant annet er en tilstrekkelig god kvalitet på kontraktene med mottaksoperatørene, at de har tilstrekkelig interkontroll og en hensiktsmessig organisering av de relevante funksjonene knyttet til dette. UDI inngår i disse dager kontrakt med en ekstern leverandør for å evaluere UDIs økonomifunksjon. Videre har UDI planlagt et eksternt oppdrag for å se på konkurransegrunnlag for mottak, hvordan utlysningene skjer, tildelingskriterier, kontrakter og kontraktsoppfølging. Departementet har også under

vurdering tiltak i vår kontrollrolle overfor underliggende etat for å sikre kvaliteten i det arbeidet UDI nå gjør. Dette vil bidra til å redusere risikoen for at inngåtte avtaler med tilbydere enten blir unødvendig dyre eller holder en for lav kvalitet.

I en slik kaotisk og uoversiktlig situasjon vi stod i høsten 2015, som må kunne beskrives som en krise på mottaksfeltet, er det uunngåelig at feil gjøres, eller i det minste at nødvendige beslutninger måtte tas på et svakt eller svakere grunnlag enn normalt. Behovet for ekstremt rask opprettelse av mottaksplasser førte også til at flere av avtalene om innkvartering hadde en høyere enhetspris enn det som er tilfellet i en normalsituasjon. Omfanget og hastigheten på mottaksetableringene førte til økt risiko for at avtaler om innkvartering holdt lavere kvalitet enn tidligere. Departementet har fulgt opp, og skal se nærmere på, noen enkeltsaker som er identifisert. Disse tas opp med UDI i styringsdialogen som ledd i vårt kontrollansvar. Referater fra styringsdialogen vil på ordinær måte sendes i kopi til Riksrevisjonen. Jeg gir her noen eksempler på slike saker:

PU-innkvartering: 16. desember 2015 ble det inngått en avtale med en aktør om innkvartering av asylsøkere i påvente av registrering. Grunnet mulige svakheter ved avtalen økte de anslåtte utgiftene fra 50 millioner kroner til 102 millioner kroner. Merutgiftene er i stor grad knyttet til betaling for ubenyttede plasser. Det pågår rettsvist om ca. 7 millioner kroner knyttet til betaling av måltider for personer som ikke har oppholdt seg på hotellet.

Sør-Varanger: Det er også en tvist mellom UDI og Sør-Varanger kommune hvor det er uenighet om det økonomiske oppgjøret etter høsten 2015. Kommunen mener at UDI skylder et beløp for avtaler som skal ha blitt gjort muntlig, men som UDI tilbakeviser. Uenigheten knytter seg også til dokumentasjon av påløpte utgifter. Det er her innledet en rettslig prosess.

Ankomstsenter Østfold- ubenyttede plasser: Det har vært en lav kapasitetsutnyttelse ved ankomstsenter Østfold. Det er derfor vesentlig høyere utgifter per benyttede plass enn det som er vanlig i andre mottak. Videre bruk av ankomstsenteret er under utredning.

Bolkesjø hotell: I forbindelse med de store asylankomstene ble det inngått en leieavtale med Bolkesjø hotell. For å sette bygget i stand til mottaksdrift er det brukt midler til oppussing av bygningen. Det raske fallet i asylsøknader etter november 2015 har ført til at Bolkesjø ikke har blitt benyttet som asylmottak.

Levajok Leirskole AS: UDI er stevnet av Levajok Leirskole AS for kontraktsbrudd. Spørsmålet er om det er inngått bindende avtale mellom Levajok og UDI og/eller om UDI kunne fri seg fra avtalen.

Norwegian Hospitality Ships: På grunn av de store ankomstene av asylsøkere høsten 2015, var UDI i november 2015 i forhandling om ett direktekjøp av innkvartering på skip med Norwegian Hospitality Ships som mulig leverandør. Grunnet diverse uavklarte forhold ved tilbudet, og med det korte tidsrommet som var til rådighet, førte prosessen ikke frem til en endelig avtale. Norwegian Hospitality Ships AS har levert søksmålsvarsel til staten og det er gjennomført møte i forliksrådet. I rettsmøte i forliksrådet avviste UDI saken i sin helhet, og tilbyder har deretter stevnet staten for tingretten.

Merverdiavgift utbetalt til ikke-momsbelagte tjenester: Som et ekstraordinært tiltak for å raskt skaffe innkvarteringskapasitet høsten 2015, fant UDI det nødvendig å benytte hotellplasser. Det

er merverdiavgift knyttet til hotelltjenester mens det ordinært ikke er det knyttet til drift av asylmottak. UDI la til grunn at slike plasser var merverdiavgiftpliktige på lik linje med ordinær hotellinnkvartering, og forhandlet pris med denne bakgrunn. Skattemyndighetene har i ettertid kommet til motsatt konklusjon gjennom en prinsippbeslutning av 7. april 2016. På det tidspunktet hadde kontraktene med hotellene løpt siden november 2015. UDI har orientert departementet om saken og konsekvensene av Skattedirektoratets uttalelse, sist i brev av 6. oktober 2016. UDI vurderer at prisen trolig ikke ville vært annerledes dersom den var avtalt med forutsetning om unntak fra merverdiavgift.

Sakene illustrerer noe av kompleksiteten i håndteringen av situasjonen. UDI er også involvert i juridiske prosesser bl.a. knyttet til kompensasjon for hærverk.

Oppsummering

Norske myndigheter har arbeidet intenst med å opprette tilstrekkelig plasser for å dekke innkvarteringsbehovet. Dette har blitt gjort i en periode preget av stor usikkerhet og det har blitt brukt betydelige midler for å betale for innkvarteringskapasitet, herunder ubenyttede mottaksplasser, i 2015 og 2016. Størrelsen på de utbetalte beløpene til ubenyttede plasser må sees i sammenheng med den raske økningen og etterfølgende nedgangen i antallet asylsøkere som kom til Norge i 2015, vedvarende usikkerhet knyttet til ankomstprognosene og en innretning av mottakssystemet som over tid likevel anses som kostnadseffektiv.

Det har aldri tidligere vært større usikkerhet knyttet til antall asylsøkere som er forventet å komme til Norge, enn hva som var tilfellet gjennom 2015 og 2016. Dette reflekteres i de hyppige og store endringene i prognosen for antall asylsøkere. Ved inngangen 2016 var det for eksempel forventet at det skulle komme 33 000 asylsøkere, med et vesentlig usikkerhetsspenn. Den nylig oppdaterte prognosen for 2016 viser imidlertid en forventning om 3 550 asylsøkere, inkludert relokaliserte fra andre EU-land. Usikkerheten knyttet til 2017 og årene fremover er også særdeles stor.

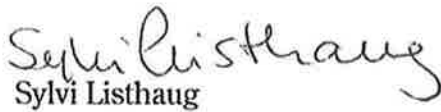
De dyre akuttinnkvarteringsplassene ble raskt nedbygget, hovedsakelig i løpet av årets første måneder. For hver plass i akuttinnkvartering man klarer å erstatte med en plass i ordinært mottak vil innsparingen grovt anslått være i snitt over 10 000,- i måneden. Beslutningen om å avvente øvrig reduksjon i kapasiteten i mottakssystemet til etter sommeren må sees i sammenheng med den store usikkerheten knyttet til prognosene, samt erfaringen fra 2015 og tiden det erfaringsmessig tar å oppskalere mottakskapasiteten. Dersom mottakskapasiteten hadde blitt nedskalert før sommeren 2016 ville utgiftene til ubenyttede mottaksplasser vært betydelig lavere. UDI gjorde en avveining mellom hensynet til et kostnadseffektivt mottakssystem og hensynet til å kunne tilby asylsøkere lovpålagt innkvartering. Departementet stilte seg bak vurderingene til UDI.

Dersom vi skulle hatt en svært høy beredskap for å kunne håndtere alle mulige ankomstscenarier, ville dette vært meget kostbart. Tilsvarende er beredskap for raskt å kunne bygge ned mottakskapasiteten kostbart, i betydning av at kontrakter som i ennå større grad åpner for rask avvikling av mottaksplasser må antas å ha en høyere pris. Å legge opp til et system som kan håndtere ekstraordinære situasjoner uten økt ressursbruk vil neppe være det mest kostnadseffektive systemet over tid.

Som nevnt innledningsvis innebar den ekstraordinære situasjonen høsten 2015 også økt risiko for at det ble inngått avtaler som er mindre gunstige enn det som er tilfellet i en normal-situasjon. UDI har det operative ansvaret for å inngå og følge opp avtaler om mottaksdrift. UDI er, etter dialog med departementet, i gang med et forbedringsarbeid på dette området og forventer resultater av dette med tanke på å stå best mulig rustet for ulike utviklingsalternativer for fremtidige ankomstszenarioer.

Avslutningsvis vil jeg påpeke at med den usikkerheten som er knyttet til ankomstene i tiden fremover, vil situasjonen kunne endre seg raskt. Nye behov vil kunne oppstå, med situasjoner som på nytt vil innebære at raske beslutninger må tas uten at det er mulig å fremskaffe et optimalt beslutningsgrunnlag.

Med vennlig hilsen

Sylvi Listhaug